

Θεατρική Κριτική
της Έλσας Ανδριανού

Φον Δημητράκης ο Έλλην

Στον σημαντικό - κυριολεκτικά - τίτλο του μείζονος έργου του Ψαθά που ανεβάζει και πάλι φέτος ο Θύμιος Καρακατσάνης εγγράφεται όλο το έργο. Βεβαίως, ο Ψαθάς ήταν και μέγας χρονογράφος. Το χρονογράφημα, όπως και το θέατρο, είναι από τα είδη που απαιτούν άτεγκτα την ευστοχία του τίτλου.

“Φον Δημητράκης”, λοιπόν. Δηλαδή; Δηλαδή “Δημήτρης”, Έλλην τυπικός, με ένα από τα κοινότερα ελληνικά ονόματα, όμως “Δημητρ-άκης”, υποκοριστικόν μια και ο ήρωάς μας είναι μικρός, τόσοσ δα, ελάχιστος για το ύψος των περιστάσεων. Και επιπλέον “Φον”. Αυτό το “Φον”, ενδεικτικό της αλλοτρίωσης του ανθρώπου που εκποιεί τα πάντα μπροστά στην εξυπηρέτηση ενός πάθους κοινού, ελληνικού, της μωροφιλόδοξης εξουσιομανίας, αυτή η τόση δα λεζούλα που δείχνει επιμόνως προς το συγγραφικό στόχο, που σημαδεύει εγκαυστικά το πού μπορεί να φτάσει με τη στενή ατομική επιδίωξη ένα παράγωγο της ημιανεπτυγμένης αστικής τάξης και της διαστρεβλωμένης, ημιτελώς αστικοποιημένης ελληνικής κοινωνίας, των συνθηκών και των ιδίων ελαττωμάτων, αυτό το καίριον αλλοδαπόν λεξίδιον λοιπόν, συμπυκνώνει όλο το έργο του Ψαθά.

Ο Δημήτρης Χαρίτος δε γίνεται ό,τι βλέπουμε εξαιτίας των Γερμανών. Δεν είναι η Κατοχή που τον κάνει δειλό, εραστή της τάξεως και της ασφάλειας αντί οιουδήποτε τιμήματος, λάτρη της υπουργικής καρέκλας, ακόμη κι εκείνης που την κρατούν κατακτητές και στέκεται πάνω σε αίματα συμπατριωτών του αυτοαποκαλούμενου “πατριώτη”. Ο Δημητράκης έχει αυτά τα χαρακτηριστικά και τέτοια σχέση με τις εξουσίες πολύ πριν γίνει “Φον”. Η τοποθέτησή του από τον Ψαθά στη δεδομένη συνθήκη απλώς βάζει μπροστά τη μηχανή ακραίας προβολής του σε οριακές συνθήκες και συγχρόνως υπενθυμίζει πως αυτός ο λαός, συλλήβδην επαναπαισμένος σε δανεικές δάφνες, έχει να επιδείξει, εκτός από ηρωϊσμούς, άλλες τόσες μεγάλες αθλιότητες.

Ο Θύμιος Καρακατσάνης σκηνοθέτησε μια τίμια, ευανάγνωστη και απολαυστική παράσταση αφήνοντας την πίκρα και την αιχμηρή κριτική να αναδυθούν από την προκλητική πηγαίου γέλωτος κωμωδία. Οργάνωσε σχέσεις βάθους και διδάξε ρόλους βασίζοντας το αισθητικό αποτέλεσμα στον άρτιο σκηνικό αυτοσχεδιασμό, στο παιχνίδι ανάμεσα στις γραμμές που ο ίδιος παίζει στα δάχτυλα. Επέτρεψε έτσι στη θέση του συγγραφέα να πηγάσει φυσιολογικά απαλύνοντας τις ελαφρές ρυτίδες του έργου που ακουμπούν σε κηρυγματικά και μελοδραματικά στοιχεία. Ο Γιώργος Ασημακόπουλος έφτιαξε τρία σκηνικά τυπικής δομής, παραπεμπτικά στην καταγωγή του έργου από τη μεγάλη ευρωπαϊκή κωμωδία, υφολογικώς ακριβή, ατμοσφαιρικά και χαρακτηρίζοντα πρόσωπα ή περιβάλλοντα. Ανάλογη η δουλειά του και στα κοστούμια.

Η Αντιγόνη Γλυκοφρύδη έδωσε με τη στέρεη και ουσιαστική τεχνική της πραγματικό χαρακτήρα στη Μαρία στο πρώτο μέρος για να την μεταλλάξει απολαυστικά στον τύπο της τρελλέντζως μεγαλοπιασμένης κυρίας Υπουργού στο δεύτερο. Ο Χρήστος Μπίρος έφτιαξε τον Ζαρλά ως κάθαρμα συνειδητό καιροσκόπο και πραγματιστή στον αντίποδα του ασυνειδήτως και επιπολαίως καθάρματος που είναι ο Φον Δημητράκης. Ο Βασίλης Κολοβός στήριξε εσωτερικά και διέγραψε με λιτότητα τον θετικό ήρωα, η Λήδα Ματσάγγου υποστήριξε με θερμή και εξέλιξε με σαφήνεια τη δραματική ενζενύ χωρίς να χάσει το παιχνίδι της κωμωδίας και της σκηνικής ανταπόκρισης στα ερεθίσματα των άλλων.

Η Αλεξάνδρα Καρακατσάνη είναι από τις σπάνιες εκείνες περιπτώσεις που σε προβληματίζουν μήπως, εκτός από το όνομα, και το τάλαντο είναι κληρονομικό. Έχει εκπλήττουσα σκηνική ενεργητικότητα και υποκριτική φαντασία. Κι η φαντασία δεν μιμείται. Είναι πρωτογενής πάντα. Ανήκει σ’ ένα είδος ηθοποιών του οποίου η γενιά της δεν έχει να επιδείξει και πολλά δείγματα. Είναι εντυπωσιακή ηθοποιός - μίμος. Το

θέατρό μας την χρειάζεται πολύ. Ο Πάνος Νικολαΐδης, Ο Λευτέρης Λουκαδής, ο Γιάννης Πολιτάκης, η Μάρθα Παπαδοπούλου και η Ειρήνη Κορογλου μπήκαν σωστά στο παιχνίδι και το υπηρέτησαν αποτελεσματικά.

Ο ρόλος του Φον Δημητράκη υπήρξε μεγίστη προσωπική επιτυχία του Θύμιου Καρακατσάνη προ εικοσαετίας. Στη φετινή παράσταση αυτό το υποκριτικό διαμάντι λάμπει. Ο κ. Καρακατσάνης βρίσκεται σε μεγάλη στιγμή ωριμότητας. Γεμίζει κάθε σκηνικό δευτερόλεπτο με τα κωμικά του δώρα, ενώ προχωρά το ρόλο στην τραγική υπόστασή του, σέβεται απολύτως το έργο και τους συμπαίκτες του και απλώνει μια ψυχική πορεία μέσα από έναν πάντοτε χαρισματικό κλόουν. Δεν έχουμε πολλούς σαν κι αυτόν. Μην τον χάσετε.